

Te gek om los te lopen Haarlem

Museum van de Geest

In Haarlem geven wij de aftrap van de 'Te gek om los te lopen' wandelingen. Waarom Haarlem? Als enige stad heeft Haarlem nog een voormalig 'dolhuis'. De stad kent daaromheen een rijke geschiedenis waarin de ontwikkeling van dolhuis naar gesticht mooi naar voren komt. Geniet van de korte stadswandeling en bezoek het Museum van de Geest aan het eind daarvan. Ontwikkel de nieuwsgierigheid om die gestichten en hun omgeving te leren kennen vanuit de informatie die het museum aanbiedt.

Routebeschrijving

1. Vanaf de stationsuitgang 'Centrum' op Stationsplein linksaf en aan het eind rechtsaf (Jansweg). Eerste straat linksaf, Parkstraat. Rechtdoor, Ripperdapark en in het park rechts houden. Volg de weg naar rechts, Ripperdapark. Aan het eind voorrangsweg oversteken en linksaf, Parklaan. Einde Parklaan rechtsaf, Hooimarkt. Nieuwe Gracht oversteken en rechtdoor, Koudenhorn.
2. Eerste rechtsaf, Zakstraat. Even verder linksaf (Bloemertstraat). Op kruising rechtsaf, Kokstraat. Aan het eind linksaf, Bakenessergracht. Ga rechtsaf een brug over en rechtdoor, Korte Begijnestraat. Aan het eind rechtsaf, Lange Begijnestraat. In bocht naar links kom je op Begijnhof. Op Begijnhof rechtsaf en aan het eind linksaf (Donkere Begijnhof). Aan het eind linksaf (Jansstraat).
3. Bij de Sint Bavo op de Grote Markt rechtsaf en de Grote Markt helemaal oversteken, langs groot bronzen beeld. Rechts houden en rechtdoor de Zijlstraat inlopen. Eerste rechtsaf, Kromme Elleboogsteeg. Volg de steeg naar links en ga aan het eind rechtsaf (Nieuwe Groenmarkt). Op driesprong linksaf (Krocht). Op kruising rechtsaf, Lange Margarethastraat. Eerste linksaf, Korte Margarethastraat.
4. Op voorrangsweg rechtsaf (Nassauplein). Rechtdoor brug over en wederom rechtdoor, Zijhuizen. Voorangsweg oversteken en schuin rechtdoor, Kenaupark. Eerste pad linksaf en het pad naar links volgen. Op schuine kruising rechtsaf. Volg het pad naar rechts en even verder op kruising van paden linksaf. Steek de weg over en volg het pad tussen villa's met huisnummers 4 en 6 door. Op splitsing rechts houden en op driesprong rechtsaf. Op volgende driesprong aan waterkant rechtsaf. Pad aan waterkant aanhouden.
5. Aan het eind van het park steek je de weg over ga je rechtdoor, Franklin Hoevenstunnel. Bij zebrapad Staten Bolwerk oversteken. Aan overzijde linksaf en even verder rechtsaf een onverhard pad langs singelgracht op. Links pad langs gracht aanhouden. Op kruising met fietspad linksaf brug over. Gelijk rechtsaf, voetpad Schotersingel. Volg het voetpad langs de waterkant naar rechts en houd dit pad aan. Het pad buigt haaks naar links en wordt een klinkerpad, links ga je naar de ingang van het Museum van de Geest.
6. Vanuit het museum linksaf en rechtsaf, Schotersingel. Rechtsaf Kennemerbrug over naar Kennemerplein. Je komt uit aan de achterzijde van station Haarlem.

Praktische informatie

Start- en eindpunt

Station Haarlem

Lengte van de wandeling

4 km

Openbaar vervoer

Station Haarlem

Eigen vervoer

Parkeergarage Stationsplein, Lange Herenstraat 11. Bereikbaar via Prinsenvolwerk en Jansweg. Tip: parkeer gratis bij een van de stations in de buurt.

Museum

Museum van de Geest, Schotersingel 2, www.museumvandegeest.nl

Eten en drinken

Diverse gelegenheden in centrum Haarlem

Achtergrondinformatie

Leprozerie, dolhuis en kindertehuis

In 1350 werd bij de Haarlemse kapel Sint-Jacob een leprozerie gesticht. Deze leprozenopvang lag vanzelfsprekend buiten de stad. De leprozerie is de voorloper van het dolhuis. In de 16e eeuw werd de leprozerie uitgebreid met de opvang van 30 krankzinnigen, het 'Dolhuys'. Voor de onrustigen en agressieven bouwde men 14 dolcellen. De rustige gekken konden gewoon rondlopen, de onrustige gekken werden opgesloten in een dolcel met een houten krib, een poepdoos en een luikje bovenin voor frisse lucht en licht.

In de 17e eeuw fuseerde het Dolhuys met het Pesthuys. Er kwamen echter maar weinig pestlijders, omdat Haarlem gevrijwaard bleef van pestepidemieën. Ook het aantal leprozen nam af en dat gaf ruimte voor nieuwe ontwikkelingen en bestemmingen. Toen ook nog eens gesticht Meerenberg in Bloemendaal in 1849 zijn deuren opende voor krankzinnigen bleven er maar weinig bewoners over. In 1856 werd het Pest- en Dolhuys omgedoopt in het Stads Armen- en Ziekenhuis. Hier werden de armen en mensen met schurft en syfilis opgenomen, patiënten die het Elisabeth Gasthuis niet wilde hebben. Er verbleven armen en bejaarden, maar ook kinderen van wie de ouders verbleven in Meerenberg of in de gevangenis. In 1927 werd er een aparte kinderafdeling geopend, het Haarlems Kindertehuis, dat pas sloot in 1967. Tot 1998 was het een crisiscentrum van een instelling in Vogelenzang.

Geestnederzetting

Haarlem, de hoofdstad van Noord-Holland, kent een rijke geschiedenis. Al in de 10e eeuw wordt de 'geestnederzetting' Haarlo-heim (hooggelegen dorp) genoemd in de lijst van eigendommen van het bisdom Utrecht. Het dorp aan de duinrand kreeg door afslag van veen aan de oostzijde te maken met enorme wateren als het Haarlemmermeer en het IJ, maar lag zelf veilig op een zandwal, omringd door de afgevlakte geestgronden van Kennemerland (geestgrond is afgegraven duinzand vermengd met veen en klei). Haarlem kreeg in 1245 stadsrechten en kon tot bloei komen dankzij de textielnijverheid en de vele bierbrouwerijen. De stad had van oudsher goede noord-zuid verbindingen, maar ook de Spaarndammerdijk (13e eeuw), de Haarlemmertrekvaart (1631) en de eerste spoorlijn Haarlem-Amsterdam (1839) hebben aan de welvaart van de stad bijgedragen.

Landschapstuinen van Zocher

Jan David Zocher (1791-1870) is geboren en getogen in Haarlem en werd landelijk bekend als architect, stedenbouwkundige en landschapsarchitect. Hij heeft het fenomeen landschapstuin geïntroduceerd in Nederland. Hij trad in de voetsporen van zijn vader, J. D. Zocher senior, en voltooide zijn opleiding in het buitenland (Parijs, Italië en Engeland). Zocher kreeg een beurs van Koning Lodewijk Napoleon en volgde zijn vader op als landschapsarchitect van Koning Willem I. Vader en zoon hebben onder andere samen het Vondelpark en de tuin van Paleis Soestdijk ontworpen. Zocher junior tekende voor de verandering van de Haarlemse Stadswallen in het huidige wandelgebied.

Museum van de Geest

Sinds 2005 is het Museum van de Geest (aanvankelijk als museum Het Dolhuys) gehuisvest in het gebouw dat zo'n vijf eeuwen voor de opvang van krankzinnigen in gebruik is geweest. Begonnen als nationaal museum van de psychiatrie, op initiatief van een aantal psychiatrische instellingen, is het uitgegroeid tot een uniek museum met aandacht voor alles wat te maken heeft met de psyche en geest van de mens, het 'kunstwerk tussen de oren'. Kijk voor informatie en openingstijden op www.museumvandegeest.nl.

Te gek om los te lopen

Deze wandeling maakt deel uit van de serie wandelroutes 'Te gek om los te lopen'. De wandelroutes leiden u over het terrein van psychiatrische ziekenhuizen en door de wijde omgeving. U vindt de routes verspreid over het land. Alle routes en teksten zijn samengesteld door Ruurd van der Loo en Rutger Burgers. Deze wandelgids is verschenen bij uitgeverij Gegarandeerd Onregelmatig.

www.gegarandeerdonregelmatig.nl.

4 **Neem een abonnement!**
Meer dan 1500 wandelkaarten

voor slechts
€ 13,50